

EDUCATION AT A GLANCE 2016

Country Notes a klíčová data pro ČR

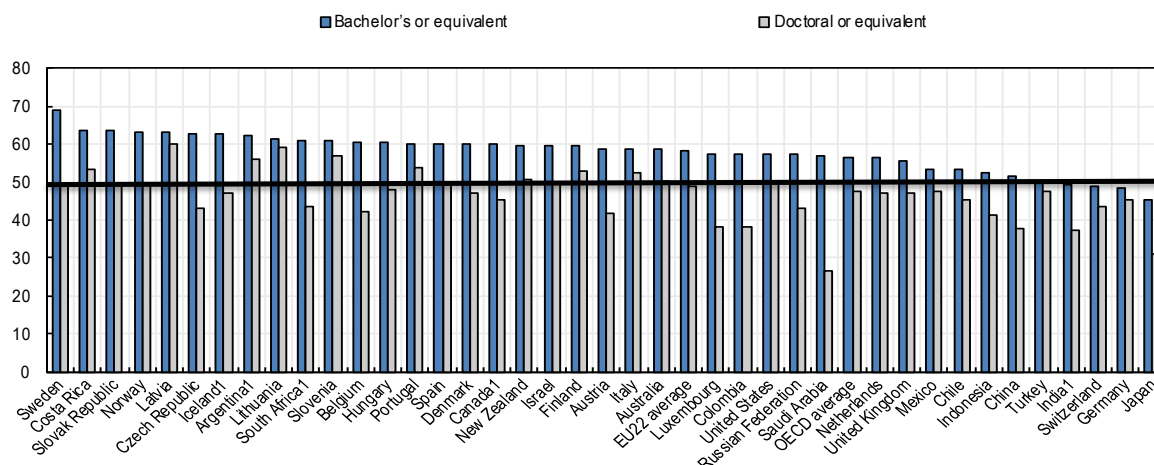
Kvalita překladu a jeho soulad s původním textem jsou výhradní odpovědností autorů překladu (MŠMT). V případě rozporu mezi původním textem a překladem se preferuje původní text.

*Education at a Glance: OECD Indicators*¹ je autoritativním zdrojem relevantních informací o stavu vzdělávání ve světě. Poskytuje data o struktuře, financování a výkonu vzdělávacích systémů ve 35 zemích OECD a v dalších partnerských zemích.

Česká republika

- **Ženy tvoří větší podíl absolventů terciárního vzdělávání než muži**, to neplatí v případě absolventů doktorského studia. Více než 60 % absolventů bakalářských a magisterských studijních programů jsou ženy.
- **Počet žen zapsaných do přírodovědných, technických a matematických programů je nízký**, především ve skupině oborů technických a výrobních; tento stav odráží trendy v ostatních zemích OECD.
- **Terciární vzdělávání v České republice se vyplácí z pohledu zaměstnanosti a platů**. Lidé s magisterským nebo doktorským stupněm vzdělání mívají ve srovnání se středoškoly² více než dvojnásobné příjmy.
- **Česká republika vykazuje vyšší míru zapsaných 2letých dětí k předškolnímu vzdělávání** ve srovnání s ostatními zeměmi OECD.
- **V průměru jsou čeští učitelé starší a hůře placení** než učitelé z ostatních zemí OECD.

Graf 1: Podíl absolventů – žen terciární úrovně vzdělávání (2014)

Note: The black line shows the 50% mark.

1. Year of reference 2013.

Countries are ranked in descending order of percentage of women graduating with bachelor's or equivalent.

Source: OECD. Table A3.4. See Annex 3 for notes (www.oecd.org/edu/education-at-a-glance-19991487.htm)

¹ Pro více informací o *Education at a Glance 2016* a přístup ke všem indikátorům navštivte stránky OECD (http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2016_eag-2016-en) nebo stránky MŠMT (<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/publikace-education-at-a-glance-1>).

² Středoškolským vzděláním je zde míněno „upper secondary education“, tedy vzdělání na úrovni ISCED 3. Do něj v České republice zahrnujeme střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Genderové rozdíly v dosaženém vzdělání a zaměstnanosti přetrvávají

- Na terciární úrovni české ženy inklinují více ke studiu tradičně ženských oborů, než je tomu u mužů. K roku 2014 absolvovalo terciární programy ve skupině oborů vzdělávání 5,1krát více žen než mužů, u humanitních a uměleckých oborů připadaly na jednoho absolventa muže 2,4 ženy. V porovnání s průměrem zemí OECD (4,2, resp. 2,0) jsou tyto hodnoty vyšší. Podobně jsou české ženy méně zastoupeny u tradičně mužských oborů, jako jsou přírodní vědy, kde připadá na jednoho muže 0,6 ženy, a technické obory s podílem 0,4 ženy na jednoho muže.
- Terciárního vzdělání v současné době dosahuje více žen než mužů: 63 % absolventů bakalářských a 61 % absolventů magisterských programů jsou ženy. Pro absolventy doktorských programů to již neplatí, na této úrovni ženy tvoří pouze 43 % absolventů. Ve srovnání s průměrem zemí EU22³ má Česká republika více žen v bakalářských a magisterských programech, ale nižší podíl žen na úrovni doktorských programů.
- Terciárně vzdělaní muži a ženy v České republice zaznamenávají odlišné míry zaměstnanosti. Podle dat z roku 2012 bylo napříč všemi obory zaměstnáno 93 % terciárně vzdělaných mužů, ale pouze 78 % srovnatelně vzdělaných žen. I když je tento rozdíl vysoký a srovnatelný se zeměmi jako Maďarsko nebo Slovensko, není tak extrémní jako v některých dalších zemích OECD.
- Ženy mají na všech úrovních dosaženého vzdělání nižší příjmy než muži, nicméně nejvyšší rozdíly jsou mezi terciárně vzdělanými dospělými. Průměrná žena ve věku 35–44 let se středoškolským vzděláním pracující na plný úvazek pobírá okolo 73 % příjmu obdobně vzdělaného muže pracujícího na plný úvazek. Průměrná žena s terciárním vzděláním ve stejném věku pobírá pouze 66 % příjmu stejně vzdělaného muže.

Terciární vzdělání má silný vliv na trhu práce

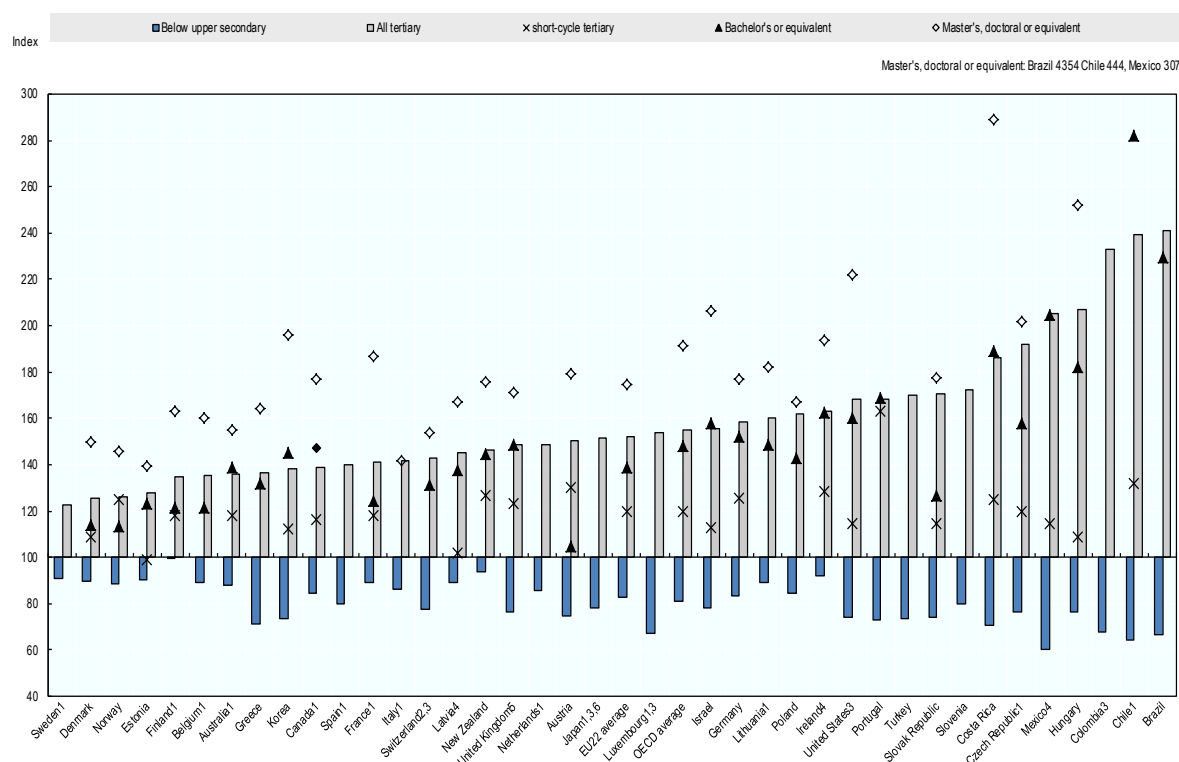
- V České republice dokončilo 37 % studentů bakalářských nebo jim ekvivalentních programů ve standardní době studia. Po třech letech navíc ke standardní době studia míra dokončování vzrůstá na 60 %. Tuto míru ovlivňují některé faktory, které mohou pomoci identifikovat ohrožené skupiny. Jedním z těchto faktorů je i pohlaví – pouze 27 % mužů dokončuje bakalářské studium ve standardní době ve srovnání s 45 % žen.
- V posledních letech výrazně stoupla mezinárodní mobilita českých studentů, částečně z důvodu vyšší poptávky po terciárním vzdělání v prestižních institucích. V souvislosti se vzděláváním v zahraničí je dobře vnímána mj. následná lepší pozice absolventa na trhu práce a různorodost studentů ve studijní skupině. 3,1 % českých studentů navštěvují instituci v zahraničí, což je srovnatelné se státy EU22 (průměr 3 %). Atraktivní jsou především instituce terciárního vzdělávání v Evropě, 86 % studentů navštěvuje instituci v rámci EU22. Téměř 30 % z těch, kteří studují v zahraničí, volí Německo jako svou cílovou zemi.
- Míra nezaměstnanosti terciárně vzdělaných občanů České republiky je poměrně nízká ve srovnání s ostatními zeměmi EU22. Pouze 3,1 % osob s bakalářským vzděláním je

³ Mezi země EU22 započítáváme ty, které jsou zároveň členy Evropské Unie i OECD. Těchto 22 zemí je: Rakousko, Belgie, Česko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Lotyšsko, Lucembursko, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Slovinsko, Slovensko, Španělsko, Švédsko a Velká Británie.

nezaměstnaných, v porovnání s průměrnou mírou nezaměstnanosti 6,3 % v zemích EU22, podobná situace je i u osob s magisterským vzděláním (2 % vs. 5 %).

- Vyšší úroveň vzdělání podporuje nejen vyšší zaměstnatelnost, ale obecně i potenciál pobírat vyšší příjmy. V porovnání s osobou pouze se středoškolským vzděláním pracující celoročně na plný úvazek, terciárně vzdělaná osoba v České republice má v průměru o 92 % vyšší příjem. Tento výnos z dosaženého vzdělání je vyšší než průměr zemí EU22, kde terciárně vzdělané osoby pobírají v průměru o 52 % vyšší příjem než osoby s pouze středoškolským vzděláním.

Graf 2: Relativní příjmy dospělých pracujících na plný úvazek, podle dosaženého vzdělání (2014)
25–64letí s příjmem ze zaměstnání; středoškolské vzdělání = 100

Note: Tertiary education includes short-cycle tertiary, bachelor's, master's, doctoral or equivalent degrees.

1. Year of reference differs from 2014. Refer to Table A6.1 for details.

2. Some levels of education are included with others. Refer to "x" code in Table A6.1 for details.

3. Index 100 refers to the combined ISCED levels 3 and 4 of the educational attainment levels in the ISCED 2011 or ISCED-97 classification.

4. Earnings net of income tax

5. Data for upper secondary attainment include completion of a sufficient volume and standard of programmes that would be classified individually as completion of intermediate upper secondary programme

6. Data refer to all earners.

Countries are ranked in ascending order of the relative earnings of 25-64 year-olds with tertiary education.

Source: OECD. Table A6.1. See Annex 3 for notes (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

Přístup ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a péči vytváří rozdíly v následném vzdělávání

- V České republice 12 % dvouletých navštěvovalo v roce 2014 předškolní vzdělávání (úroveň ISCED 02), ve srovnání s průměrem pouze 4 % dvouletých v zemích OECD. Pro tříleté tento podíl roste na 68 %, což je prakticky stejně, jako je průměr v zemích OECD (69 %).
- Výdaje na předškolní vzdělávání v České republice činí 0,5 % HDP, což je méně než průměr za země OECD i EU22 (v obou případech se jedná o 0,8 % HDP). V České republice se jedná

o částku 4 655 USD⁴ na dítě v předškolním vzdělávání (zahrnuje veřejné i soukromé výdaje), zatímco průměr zemí OECD je 8 552 USD.

- Drtivá většina dětí v předškolním vzdělávání v České republice dochází do veřejných institucí, soukromý sektor navštěvují pouze 3 % dětí. Tento poměr se výrazně liší od průměru zemí OECD, kde 33 % dětí navštěvuje soukromé instituce a 67 % veřejné instituce předškolního vzdělávání.

Výše platů, prostředí ve školách a pracovní vytížení jsou faktory, které ovlivňují rozhodnutí, zda učitel vstoupí do profese a zda v ní zůstane

- Učitelé v České republice pobírají relativně nízké platy, zejména při srovnání s jinými terciárně vzdělanými pracovníky. Učitel s typickou kvalifikací (magisterské vzdělání) na úrovni nižšího a vyššího sekundárního vzdělávání ve veřejných institucích může očekávat nástupní základní plat ve výši 17 080 USD ročně. Učitel s maximální praxí potom může očekávat plat ve výši 20 853 USD, což je asi 58 % průměrného příjmu terciárně vzdělaného zaměstnance zaměstnaného na plný úvazek. V rámci zemí EU22 učitelé v nižší sekundární úrovni mohou v průměru očekávat 52 058 USD a učitelé ve vyšší sekundární úrovni 54 943 USD, což je 86 %, resp. 92 % průměrného příjmu terciárně vzdělaného zaměstnance zaměstnaného na plný úvazek.
- Čeští učitelé mají nižší přímou vyučovací povinnost než je průměr za země EU22 na sekundární úrovni vzdělávání. V České republice v roce 2014 strávil učitel na vyšší sekundární úrovni 589 hodin ročně výukou, zatímco průměr za země EU22 je 632 hodin ročně. V rámci zemí OECD průměrná doba strávená výukou v čase klesá. Například na vyšší sekundární úrovni klesla průměrná doba strávená výukou o 4 hodiny za rok (z 648 na 644 hodin) mezi roky 2005 a 2014; v České republice ve stejném období klesla průměrná doba strávená výukou o 28 hodin za rok (z 617 na 589 hodin).
- Čeští učitelé jsou o něco starší, než je průměr v rámci zemí OECD. Jen málo učitelů je mladších 30 let, převážná část učitelů na primární a sekundární úrovni je starší 40 let, což je v souladu s průměrem OECD. Učitelé na úrovni vyššího středního vzdělávání jsou v průměru starší než ti na primární a nižší sekundární úrovni. Na vyšší sekundární úrovni je pouze 6 % učitelů mladších 30 let ve srovnání s 10 %, resp. 11 % na primární a nižší sekundární úrovni; 47 % učitelů na vyšší sekundární úrovni je ve věku nad 50 let. Průměry za země OECD na vyšší sekundární úrovni jsou 8 % učitelů mladších 30 let a pouze 38 % učitelů ve věku nad 50 let. Věková struktura učitelů bude mít jednoznačně dopad na vzdělávací systém; tvůrci vzdělávací politiky budou muset přehodnotit metody vzdělávání a náboru nových učitelů. Za prvé, silná kohorta učitelů směřuje do důchodového věku, a za druhé, platy učitelů se zvyšují především na základě odpracovaných let, starší učitelé jsou dražší a budou více zatěžovat rozpočet.

⁴ Uvedené hodnoty v amerických dolarech (USD) byly přepočítány z národní měny pomocí parity kupní síly (<https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=PPPGDP>).

Klíčová data o ČR v Education at a Glance 2016

Tabulka v EaG 2016	Indikátor	Česká republika		Průměr zemí OECD		Průměr zemí EU22	
Genderová problematika							
A5.2	Míra zaměstnanosti 25–64letých, podle dosaženého vzdělání	2015					
		Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
	ISCED 2 a nižší	53%	36%	66%	46%	62%	44%
	ISCED 3 nebo ISCED 4	86%	71%	81%	67%	79%	68%
	ISCED 5–8	93%	78%	88%	80%	88%	80%
A6.2	Celoroční příjmy žen jako procento celoročního příjmů mužů, podle dosaženého vzdělání (25–64letí)	2014					
		Podíl (ženy/muži)		Podíl (ženy/muži)		Podíl (ženy/muži)	
	ISCED 2 a nižší	80%		76%		77%	
	ISCED 3 nebo ISCED 4	80%		78%		79%	
	ISCED 5–8	71%		73%		74%	
C5.2	Podíl ekonomicky neaktivních osob (NEET – osoby, které nejsou zaměstnané, ani se neúčastní vzdělávání)	2015					
		Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
	15–29letí	8%	17%	12%	17%	13%	16%
	Absolventi podle úrovně terciárního vzdělání	2014					
A3.4		Podíl žen		Podíl žen		Podíl žen	
	ISCED 5	65%		56%		59%	
	ISCED 6	63%		58%		60%	
	ISCED 7	61%		57%		58%	
	ISCED 8	43%		47%		49%	
A1.5	Oborová skupina vzdělání absolventů, ze všech terciárně vzdělaných osob ve věku 25–64 let, které nejsou ve vzdělávání	2012					
		Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
	Příprava učitelů a pedagogika	7%	24%	7%	18%	m	m
	Technické vědy, výroba a stavebnictví	53%	17%	31%	7%	m	m
Odborné vzdělávání a příprava							
C1.3a	Skladba žáků podle zaměření vzdělávacího programu	2014					
		Všeobecné	Odborné	Všeobecné	Odborné	Všeobecné	Odborné
	ISCED 3	27%	73%	56%	44%	52%	48%
	Nejvyšší dosažené vzdělání podle zaměření vzdělávacího programu	2015					
A1.4		Všeobecné	Odborné	Všeobecné	Odborné	Všeobecné	Odborné
	25–34letí s nejvyšší dosaženou úrovní vzdělání ISCED 3 nebo ISCED 4	m	m	17%	26%	13%	30%
	Míra nezaměstnanosti podle zaměření vzdělávacího programu	2015					
		Všeobecné	Odborné	Všeobecné	Odborné	Všeobecné	Odborné
A5.5	25–34letí s nejvyšší dosaženou úrovní vzdělání ISCED 3 nebo ISCED 4	m	m	10%	9%	12%	11%
Finanční investice do vzdělávání							
B1.1	Roční výdaje na žáka/studenta, podle úrovně vzdělávání (přepočteno na USD pomocí parity kupní síly)	2013					
	ISCED 1	4730 USD		8412 USD		8460 USD	
	ISCED 2–4	7861 USD		9751 USD		9968 USD	
	ISCED 5–8 (včetně aktivit VaV)	10432 USD		15704 USD		15555 USD	
B2.2	Celkové výdaje na vzdělávací instituce (ISCED 1 až ISCED 8)	2013					
	Jako procento z HDP	4,0%		5,2%		4,9%	
B4.2	Celkové výdaje na vzdělávání (ISCED 1 až ISCED 8)	2013					
	Jako procento celkových veřejných výdajů	8,0%		11,0%		9,8%	
Vzdělávání a péče v raném dětství							
C2.1	Míra účasti na předškolním vzdělávání ve věku 3 let	2014					
	ISCED 0 (01 a 02)	68%		71%		77%	
	Výdaje na instituce předškolního vzdělávání	2013					
	Jako procento z HDP	0,5%		0,8%		0,8%	
C2.3	Podíl výdajů z veřejných zdrojů na celkových výdajích	92%		81%		86%	
Učitelé							
D3.2a	Poměr platů učitelů k příjmům pracovníků s obdobným dosaženým vzděláním (pracujícím po celý rok a na plný pracovní úvazek)	2014					
	Učitelé na úrovni ISCED 0	48%		74%		74%	
	Učitelé na úrovni ISCED 1	56%		81%		81%	
	Učitelé na úrovni ISCED 2 (všeobecné programy)	56%		85%		86%	
	Učitelé na úrovni ISCED 3 (všeobecné programy)	58%		89%		92%	
D3.1a	Roční statistární (tabulkový) plat učitelů ve veřejných institucích, s typickou kvalifikací, v různých bodech kariéry (přepočítáno na USD pomocí parity kupní síly)	2014					
		Počáteční plat	Plat po 15 letech praxe	Počáteční plat	Plat po 15 letech praxe	Počáteční plat	Plat po 15 letech praxe
	Učitelé na úrovni ISCED 0	16583 USD	17146 USD	29494 USD	39245 USD	28934 USD	38992 USD
	Učitelé na úrovni ISCED 1	17080 USD	18324 USD	31028 USD	42675 USD	30745 USD	42285 USD
	Učitelé na úrovni ISCED 2 (všeobecné programy)	17080 USD	18324 USD	32485 USD	44407 USD	32274 USD	44204 USD
	Učitelé na úrovni ISCED 3 (všeobecné programy)	17080 USD	18324 USD	34186 USD	46379 USD	33420 USD	46420 USD

Tabulka v EaG 2016	Indikátor	Česká republika		Průměr zemí OECD		Průměr zemí EU22	
	Průměrný měsíční příjem terciárně vzdělané osoby ve věku 25–64 let, podle vybraných oborových skupin	2012					
C2.3	Příprava učitelů a pedagogika	1700 USD		3004 USD		m	
	Technické vědy, výroba a stavebnictví	2100 USD		3883 USD		m	
	Počet žáků/studentů na učitele	2014					
D2.2	ISCED 1	19 žáků na učitele		15 žáků na učitele		14 žáků na učitele	
	ISCED 2–4	12 žáků na učitele		13 žáků na učitele		12 žáků na učitele	
	ISCED 5–8	22 studentů na učitele		17 studentů na učitele		17 studentů na učitele	
Terciární vzdělávání							
	Podíl osob s dosaženým terciárním vzděláním, podle úrovně terciárního vzdělání a podle věkové skupiny	2015					
		25–34letí	25–64letí	25–34letí	25–64letí	25–34letí	25–64letí
A1.2	ISCED 5	0%	0%	8%	8%	5%	6%
	ISCED 6	11%	5%	21%	16%	18%	13%
	ISCED 7	19%	16%	14%	11%	16%	13%
	ISCED 8	1%	1%	1%	1%	1%	1%
	ISCED 5–8	31%	22%	42%	35%	40%	32%
	Míra zaměstnanosti 25–64letých, podle úrovně dosaženého terciárního vzdělání	2015					
A5.1 A5.3	ISCED 5	78%		80%		80%	
	ISCED 6	79%		82%		81%	
	ISCED 7	87%		87%		86%	
	ISCED 8	92%		91%		91%	
	ISCED 5–8	85%		84%		84%	
	Poměr platů pracovníků s dosaženým terciárním vzděláním pracujícím po celý rok a na plný pracovní úvazek, podle úrovně dosaženého terciárního vzdělání (vyšší sekundární vzdělání = 100)	2014					
A6.1	ISCED 5	120		120		120	
	ISCED 6	158		148		139	
	ISCED 7	202		191		175	
	ISCED 5–8	192		155		152	
	Podíl studentů-cizinců, podle úrovně terciárního vzdělávání	2014					
C4.1	ISCED 6	9%		5%		6%	
	ISCED 7	12%		12%		13%	
	ISCED 8	14%		27%		22%	
	ISCED 5–8	10%		6%		8%	
	Míra prvního vstupu do terciárního vzdělávání	2014					
C3.1	ISCED 5–8 (včetně studentů-cizinců)	69%		68%		63%	
	ISCED 5–8 (bez studentů-cizinců)	59%		61%		57%	
	ISCED 5–8 (bez studentů-cizinců, studenti mladší než 25 let)	51%		51%		50%	
Jiné: Imigrace a mezigenerační vzdělanostní mobilita							
	Podíl dospělých se stejným nejvyšším dosaženým vzděláním jako jejich rodiče, podle imigračního statusu rodičů	Rodiče nejsou migranti	Rodiče jsou migranti	Rodiče nejsou migranti	Rodiče jsou migranti	Rodiče nejsou migranti	Rodiče jsou migranti
A4.3	25–34letí s nejvyšší dosaženou úrovní vzdělání ISCED 2 a nižší	11%	m	27%	37%	m	m
Jiné: Vzdělávání a učení dospělých							
	Participace 25–64letých ve formálním a neformálním vzdělávání, podle úrovně vzdělání	2014					
C6.3	ISCED 2 a nižší	19%		26%		m	
	ISCED 3 nebo ISCED 4	48%		46%		m	
	ISCED 5–8	71%		70%		m	
Jiné: Vzdělávání a přínosy pro společnost							
	Procento dospělých ve věku 25–64 let, kteří o sobě prohlašují, že mají dobré zdraví, podle vybraných úrovní čtenářské gramotnosti	2012					
A8.1 (L)	Nízká úroveň čtenářské gramotnosti (úroveň 1 a nižší)	82%		67%		m	
	Vysoká úroveň čtenářské gramotnosti (úroveň 4 a 5)	97%		90%		m	
	Spokojenost se životem dnes a odhadovaná spokojenost se životem za 5 let ve věkové skupině 25–64letých, podle nejvyššího dosaženého vzdělání	2015					
		Spokojenost se životem dnes	Odhadovaná spokojenost se životem za 5 let	Spokojenost se životem dnes	Odhadovaná spokojenost se životem za 5 let	Spokojenost se životem dnes	Odhadovaná spokojenost se životem za 5 let
A8.3a	ISCED 3 nebo ISCED 4	85%	86%	83%	87%	83%	86%
	ISCED 5–8	96%	98%	92%	94%	92%	93%

m: data nejsou dostupná

Zkrácený přehled⁵ zařazení českých vzdělávacích programů a dosaženého vzdělání do úrovní klasifikace ISCED 2011 v České republice

ISCED 0 – předškolní vzdělávání (mateřské školy, přípravné třídy ZŠ, přípravný stupeň ZŠ speciální)

ISCED 1 – primární vzdělávání (1. stupeň ZŠ/ZŠ speciální, praktické školy)

ISCED 2 – nižší sekundární vzdělávání (2. stupeň ZŠ/ZŠ speciální, nižší stupeň víceletých gymnázií a konzervatoří); stupeň vzdělání: základní vzdělání, základy vzdělání, střední vzdělání v praktické škole

ISCED 3 – vyšší sekundární vzdělávání (vyšší stupeň víceletých gymnázií, střední vzdělávání, nástavbové a zkrácené studium, vzdělávání v 5.–6. ročníku 8leté konzervatoře nebo v 1.–4. ročníku 6leté konzervatoře); stupeň vzdělání: střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem, střední vzdělání s maturitní zkouškou

ISCED 4 – postsekundární neterciární studium (akreditované rekvalifikační kurzy, pomaturitní studium, jednoleté kurzy cizích jazyků s denní výukou)

ISCED 5 – terciární – krátký cyklus (poslední dva ročníky konzervatoře); stupeň vzdělání: terciární – vyšší odborné vzdělání v konzervatoři

ISCED 6 – studium v bakalářských studijních programech a vyšší odborné vzdělávání; stupeň vzdělání: terciární – vysokoškolské vzdělání (bakalářské), vyšší odborné vzdělání

ISCED 7 – studium v magisterských studijních programech; stupeň vzdělání: terciární – vysokoškolské vzdělání (magisterské)

ISCED 8 – studium v doktorských studijních programech; stupeň vzdělání: terciární – vysokoškolské vzdělání (doktorské)

⁵ Úplné zařazení českých vzdělávacích programů i dosaženého vzdělání do úrovní klasifikace ISCED 2011 je k dispozici na stránkách Českého statistického úřadu.

(https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011)